Česká společnost pro právo životního prostředí

ZPRAVODAJ

Číslo 6/2024

Listopad-prosinec 2024

Vážení členové České společnosti pro právo životního prostředí,

držíte ve svých rukou již šestý Zpravodaj ČSPŽP, který vychází na začátku zimy roku 2024 a kterým úspěšně uzavíráme první ročník jeho vydávání.

Tak nám zvolili Donalda, pane domácí. A kterýho, paní Muellerová? Já znám dva. Jeden je polskej premiér a druhej ten veselej kačer od Walta Disneye. No přece toho Trumpa za presidenta USA, pane domácí. To si tedy užijeme…

Tak takhle nějak bychom po česku mohli komentovat jednu významnou světovou událost posledních týdnů. Je asi vcelku evidentní, že zvolením republikánského kandidáta nečekají svět ani USA zrovna environmentálně nejlepší doby. Lze očekávat nejen rozšíření těžby fosilních paliv, zmenšení rozlohy národních parků a dalších chráněných území, ale i různá gesta v oblasti mezinárodního práva a politiky. Předvídat se to moc nedá?! Lze tak jen doufat, že příroda a my s ní to zase nějak přežijeme…

Přejeme Vám příjemné čtení letošního posledního šestého čísla našeho Zpravodaje ČSPŽP a hlavně veselé Vánoce, Chanuku a všechny další dny a svátky, podle toho, kdo v co věří či nevěří. V příštím roce nás čeká čtvrtstoletí existence naší Společnosti, velká valná hromada s volbou úplně všech nových činovníků, ale i řada publikací, konferencí, událostí i problémů k řešení. Jako bonus začnou zřejmě fungovat i zcela nové webové stránky ČSPŽP.

Protože se zdá, že náš Zpravodaj má za první rok jeho vydávání velmi dobré ohlasy, budeme ve vydávání, které Společnost vůbec nic nestojí (jen snad hodně hodin neplacené práce jeho editorů), pokračovat. Periodicita šestkrát do roku, tedy jako dvouměsíčník se zatím jeví jako optimální. Byli bychom však rádi, kdyby se více

zapojili i ostatní členové a sympatizanti. Vaše zprávy, upozornění, postřehy, reakce, poznámky i odkazy velice rádi uveřejníme.

Rozjeli jsem **stanoviska k novým právním předpisům** a od ledna 2025 rozjedeme i pravidelnou **sérii návrhů a iniciativ**.

Rádi bychom zakončili rčením „Jak si to uděláme, takové to budeme mít!“. Všechno je tak vždy jen na nás samotných.

S pozdravem

Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.
předseda

JUDr. Jakub KANICKÝ
tajemník

Členský příspěvek 2025

Vážení členové České společnosti pro právo životního prostředí,

již v tuto chvíli je možné zaplatit členský příspěvek na rok 2025.

Výše členského příspěvku: 400 Kč
(200 Kč členové, kteří nejsou výdělečně činní)

Číslo účtu: 212453319/0800

Poznámka platby: Vaše celé jméno

K placení je možné využít také QR kód, **doplňte však prosím své jméno do poznámky platby**.

Členské příspěvky tvoří významnou část financování činnosti naší Společnosti. Děkujeme proto, že činnost Společnosti touto cestou podporujete!

Novinky v právu životního prostředí

Odložení použitelnosti nařízení o odlesňování

Rada EU se dne 17. 10. 2024 dohodla na svém postoji k cílené změně nařízení EU o odlesňování (2023/1115). Rada souhlasila s návrhem Evropské komise odložit datum použitelnosti nařízení o jeden rok.

Povinnosti vyplývající z tohoto nařízení budou závazné od **30. prosince 2025** pro velké hospodářské subjekty a velké obchodníky a od **30. června 2026** pro mikropodniky a malé podniky.

Odložení účinnosti na svém zasedání 14. 11. 2024 schválil také Evropský parlament.

Návrh na odložení data použitelnosti nařízení o odlesňování předložila Evropská komise v reakci na obavy členských států, třetích zemí, obchodníků a hospodářských subjektů, že hrozí riziko, že se jim nepodaří dosáhnout plného souladu se zmíněnými pravidly do 30. prosince 2024, od kdy se nařízení mělo původně použít. To by pak mohlo znamenat kolaps dodávek produktů odvozených z komodit spadajících do působnosti nařízení (konkrétně z kávy, kakaa, palmového oleje, sóji, skotu, kaučuku a dřeva).

Tisková zpráva Rady včetně projednaného návrhu na změnu nařízení je dostupná zde.

Rozsáhlá revize nařízení CLP

Nařízení CLP (1272/2008), které upravuje klasifikaci, označování a balení nebezpečných chemických látek a směsí v EU, se dočkalo rozsáhlejší revize, která tentokrát nemění pouze technické přílohy, nýbrž přizpůsobuje nařízení dnes již stále častějším formám nákupů chemických látek a směsí přes internet nebo prostřednictvím plnicích stanic.

Lze shrnout nejvýznamnější změny:

- zavádí se institut tzv. vícesložkových látek (*multi-constituent substances*), která budou podléhat poměrně podobným pravidlům jako směsi (tj. vycházet se bude především z informací o nebezpečných vlastnostech jednotlivých složek látky),
- předmětem harmonizované klasifikace a označení nově mají být také látky ED, PBT, vPvB, PMT a vPvM,
- látka nebo směs nebude smět být uvedena na trh, pokud zde nebude dodavatel usazený v Unii, který zajistí soulad s nařízením CLP (tj. nově i při prodeji na dálku ze třetích zemí zde bude muset být dodavatel usazený v Unii),
- zavádí se minimální velikost písma na štítcích za účelem lepší čitelnosti, písmo musí být černé na bílém pozadí a bezpatkové,
- rozkládací štítky bude nově možné používat vždy, ne pouze z důvodu nedostatečné velikosti nebo tvaru obalu jako doposud,
- některé informace (nikoli zásadní pro ochranu zdraví a životního prostředí) budou moci být (dobrovolně) poskytovány i pouze digitálně,
- zavádí se minimální pravidla pro digitální označování,

- nebezpečné látky a směsi obecně budou moci být dodávány také prostřednictvím plnicích zařízení (stanic), pokud splní nově stanovená pravidla pro plnicí zařízení,
- každá vizuální reklama na nebezpečnou látku nebo směs nově bude muset obsahovat také výstražný symbol, signální slovo a standardní věty o nebezpečnosti.

Revidované nařízení se použije zčásti od 1. 7. 2026, zčásti od 1. 1. 2027.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2865 ze dne 23. října 2024, kterým se mění nařízení (ES) č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, je dostupné zde.

Opatření pro boj proti dezertifikaci v EU

Rada EU přijala závěry, v nichž naléhavě vyzývá Evropskou komisi, aby navrhla komplexní celounijní akční plán pro boj proti dezertifikaci, degradaci krajiny a suchu, který bude zaměřen na budování odolnosti vůči suchu a na dosažení neutrality z hlediska degradace krajiny v EU do roku 2030.

Rada v závěrech uznává, že pro podporu udržitelného hospodaření s půdou a obnovy půdy mají zásadní význam **koherentní strategie financování**. Vyzývá k přezkumu financování ze stávajících nástrojů a k prozkoumání alternativních soukromých a smíšených zdrojů financování, a to zejména s cílem realizovat opatření v oblasti dezertifikace, degradace krajiny a sucha a provádět opatření na obnovu ekosystémů využíváním řešení blízkých přírodě.

Rada zdůrazňuje, že v zájmu dosažení neutrality z hlediska degradace krajiny do roku 2030, je nutná **transformace zemědělských a potravinových systémů** tak, aby byly udržitelné, odolné vůči suchu a klimaticky inteligentní. Transformace by se měla řídit 13 zásadami agroekologie, které definovala skupina odborníků na vysoké úrovni pro zajišťování potravin a výživu Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO).

Tisková zpráva Rady, včetně přijatých závěrů, je dostupná zde.

Posílení ochrany vnějšího ovzduší v EU

Bylo přijato přepracované znění směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší (2008/50), které má zajistit vyšší úroveň ochrany ovzduší než doposud, jakož i posílit právní nástroje k prosazování ochrany ovzduší.

Přepracované znění směrnice již dříve schválil Evropský parlament, nyní také Rada. Zbývá tak již jen vyhlášení v Úředním věstníku EU.

Přepracované znění směrnice přináší mj.:

- nové normy kvality vnějšího ovzduší, které více odpovídají doporučením Světové zdravotnické organizace (WHO),
- nové normy budou muset být dosaženy do roku 2030 (členské státy však budou moci za určitých podmínek žádat o prodloužení lhůty),
- členské státy budou povinny vypracovat tzv. plány postupu v oblasti kvality ovzduší, pokud existuje riziko, že do roku 2030 nebudou dosaženy nové normy kvality ovzduší,
- normy kvality ovzduší budou pravidelně přezkoumávány v souladu s nejnovějšími vědeckými důkazy s cílem posoudit, zda jsou i nadále přiměřené,
- fyzické osoby, které utrpí újmu na lidském zdraví v důsledku úmyslného nebo nedbalého porušení povinností příslušnými orgány v oblasti ochrany ovzduší, budou mít právo na náhradu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/2881 ze dne 23. října 2024 o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu (přepracované znění) je dostupná zde.

EU hrozí, že její snaha přizpůsobit se změně klimatu neudrží se změnou klimatu krok

Evropský účetní dvůr vydal Zvláštní zprávu 15/2024: Přizpůsobování se změně klimatu v EU – Opatření k dosažení ambicí nestačí. V ní dospěli auditoři k závěru, že hrozí, že opatření EU pro přizpůsobení se změně klimatu neudrží se změnou klimatu krok.

EU má celkově solidní rámec pro to, aby se mohla stát odolnou vůči změně klimatu. Auditoři zkoumali národní adaptační politiky ve Francii, Estonsku, Rakousku a Polsku a zjistili, že jsou se strategií EU obecně v souladu. Rovněž však zjistili případy zastaralých vědeckých údajů v dokumentech souvisejících s národními adaptačními strategiemi a podhodnocení nákladů na adaptační opatření nebo jejich neuvedení. Transpozice unijních a národních opatření v oblasti přizpůsobování se změně klimatu do místních předpisů je náročný proces. Ve strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu se sice uvádí, že „místní úroveň je základem přizpůsobení“, auditoři z průzkumu provedeného ve 400 obcích v kontrolovaných členských státech však zjistili, že respondenti

povětšinou nebyli o strategiích a plánech na přizpůsobení se změně klimatu informováni a nástroje EU pro přizpůsobení se změně klimatu (Climate-ADAPT, Copernicus a Pakt starostů a primátorů) nevyužívali.

Více než polovina kontrolovaných projektů klimatická rizika účinně řešila a auditoři rovněž zjistili některé osvědčené postupy. Narazili ale také na případy protichůdných priorit, kdy cíle v oblasti přizpůsobení se změně klimatu musely koexistovat s jinými cíli, jako je konkurenceschopnost nebo regionální rozvoj. Nalezli například projekty, které řeší větší potřebu zavlažování za cenu rizika zvýšení celkové spotřeby vody, nebo na projekt protipovodňové ochrany, kde se v rizikové oblasti i nadále vydávala stavební povolení pro nové domy. Identifikovali dokonce dva projekty, které zranitelnost a expozici vůči změně klimatu zvyšovaly, místo aby ji snižovaly, a vedly tedy k nevhodnému přizpůsobení. K příkladům nevhodného přizpůsobení patří podpora zavlažování plodin náročných na vodu namísto přechodu na plodiny, které jsou méně náročné na vodu, a investice do sněhových děl namísto důrazu na celoroční cestovní ruch. Některé projekty, jako je navážení písku na pískové pláže, navíc představují pouze krátkodobé adaptační řešení.

Pokud jde o financování, má přizpůsobování se změně klimatu průřezovou povahu: financování EU pochází z několika zdrojů EU, jako je zemědělství, soudržnost a výzkum. To sledování finančních prostředků komplikuje. Podávání zpráv o přizpůsobování se změně klimatu je nutno zlepšit: stávající praxe podle auditorů v současné době neumožňuje hodnotit pokrok členských států v této oblasti, protože zprávy jsou do značné míry popisné a postrádají kvantifikovatelné údaje.

Zvláštní zpráva 15/2024: „Přizpůsobování se změně klimatu v EU – Opatření k dosažení ambicí nestačí“ je dostupná zde.

Mezinárodní finance poskytnuté EU v roce 2023 na klimatická opatření

V roce 2023 Evropská unie a jejích 27 členských států přispěly z veřejných zdrojů na financování opatření v oblasti klimatu částkou 28,6 miliardy eur a dále mobilizovaly soukromé financování ve výši 7,2 miliardy eur, aby podpořily rozvojové země při snižování emisí skleníkových plynů a přizpůsobování se dopadům změny klimatu.

Podle údajů shromážděných Evropskou komisí byla zhruba polovina veřejných finančních prostředků pro rozvojové země věnována na opatření zaměřená

na přizpůsobování se změně klimatu nebo na průřezová opatření (zahrnující iniciativy v oblasti zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně). Finanční prostředky poskytnuté formou grantů představují významný podíl (téměř 50 %) veřejných příspěvků EU a členských států. EU se zároveň aktivně snaží rozšířit rozsah a dopad zdrojů a finančních nástrojů a mobilizovat více soukromých finančních prostředků, což jsou hlavní nástroje na podporu mezinárodních opatření v oblasti klimatu. Tak bude EU i nadále pomáhat rozvojovým zemím při provádění Pařížské dohody o změně klimatu z roku 2015.

Údaje z roku 2023 znovu potvrzují odhodlání EU a jejích členských států plnit své mezinárodní závazky, které se týkají financování opatření v oblasti klimatu a směřují zejména ke splnění kolektivního cíle rozvinutých zemí, jímž je do roku 2025 každoročně uvolnit částku 100 miliard USD.

Podrobnější údaje jsou dostupné zde.

Revize směrnice o městských odpadních vodách přijata

Dne 5. 11. 2024 Rada EU přijala revizi směrnice o čištění městských odpadních vod (91/271/EHS). Nyní se čeká na její vyhlášení v Úředním věstníku.

Revidovaná směrnice rozšiřuje oblast působnosti na menší aglomerace, zahrnuje větší počet znečišťujících látek, včetně mikropolutantů, a přispívá k dosažení energetické neutrality.

Na základě revidované směrnice musí členské státy odvádět a čistit odpadní vody ze všech aglomerací s populačním ekvivalentem vyšším než **1 000 PE** (namísto 2 000 PE jako dosud).

Aby bylo možné lépe řešit znečištění a zabránit vypouštění nevyčištěných městských odpadních vod do životního prostředí, musí být do roku 2035 všechny aglomerace s populačním ekvivalentem mezi 1 000 a 2 000 PE vybaveny stokovými soustavami a veškeré zdroje splašků musí být na tyto soustavy napojeny.

V případě uvedených aglomerací budou členské státy do roku 2035 muset z městských odpadních vod před jejich vypuštěním do životního prostředí odstranit biologicky rozložitelnou organickou hmotu (tzv. **sekundární čištění**). Výjimky se budou vztahovat na členské státy, v nichž je úroveň pokrytí stokovými soustavami velmi nízká, a byly by tudíž zapotřebí značné investice. Výjimky mohou využít i členské státy, které přistoupily k EU nedávno a které již v nedávné době vynaložily značné investice na provádění stávající směrnice (tj. Rumunsko, Bulharsko a Chorvatsko).

Do roku 2039 bude odstraňování dusíku a fosforu (tzv. **terciární čištění**) povinné pro čistírny městských odpadních vod, které čistí městské odpadní vody se zatížením odpovídajícím populačnímu ekvivalentu 150 000 PE a více. V případě těchto čistíren městských odpadních vod budou muset členské státy do roku 2045 zavést dodatečné čištění za účelem odstranění mikropolutantů, tzv. **kvartérní čištění**.

Výrobci léčivých a kosmetických přípravků, které jsou hlavním zdrojem mikropolutantů v městských odpadních vodách, budou muset nést alespoň 80 % dodatečných nákladů na kvartérní čištění, a to prostřednictvím systému **rozšířené odpovědnosti výrobce** a v souladu se zásadou „znečišťovatel platí".

Odvětví čištění městských odpadních vod by mohlo hrát důležitou úlohu při významném snížení emisí skleníkových plynů a mohlo by EU pomoci dosáhnout cíle klimatické neutrality. Nová pravidla zavádějí cíl **energetické neutrality**, což znamená, že do roku 2045 budou čistírny městských odpadních vod, které zpracovávají zatížení odpovídající populačnímu ekvivalentu 10 000 PE a více, muset využívat energii z obnovitelných zdrojů vyrobenou v příslušných zařízeních.

Revidovaná směrnice rovněž nově zavádí právo jednotlivců na **náhradu škody** (újmy, podobně jako v poslední době revize směrnice o průmyslových emisích a revize směrnice o kvalitě vnějšího ovzduší). Členské státy budou mít povinnost zajistit, aby v případě, že dojde ke škodě na lidském zdraví v důsledku porušení vnitrostátních opatření přijatých na základě této směrnice, měly dotčené osoby právo požadovat a získat náhradu této škody od příslušných fyzických nebo právnických osob v souladu s vnitrostátními pravidly

Transpoziční lhůta bude 30 až 31 měsíců od vstupu směrnice v platnost po jejím vyhlášení v Úředním věstníku.

Tisková zpráva Rady s přepracovaným zněním směrnice je dostupná zde.

Revize nařízení o environmentálních hospodářských účtech

Dne 5. 11. 2024 Rada EU přijala revizi narození o environmentálních hospodářských účtech (691/2011). Nyní se čeká na vyhlášení přepracovaného nařízení v Úředním věstníku.

Nová pravidla rozšiřují oblast působnosti evropských environmentálních hospodářských účtů tím, že zavádějí účty lesů, ekosystémové účty a účty environmentálních dotací.

Účty lesů budou konkrétně měřit plochu lesů a její část, jež je k dispozici pro těžbu dřeva, a budou sledovat změny v průběhu času.

Ekosystémové účty budou poskytovat údaje o rozsahu a stavu ekosystémů a služeb, jež ekosystémová aktiva poskytují společnosti a hospodářství.

Účty environmentálních dotací budou určovat a kvantifikovat zdroje, jež podporují Zelenou dohodu pro Evropu prostřednictvím hospodářských činností a produktů a současně zajišťují ochranu životního prostředí a přírodních zdrojů.

Členské státy začnou tyto údaje vykazovat Komisi (Eurostatu) v letech 2025 a 2026.

Pozměněné nařízení dále zavádí nový **portál statistických údajů (statistický přehled) pro environmentální hospodářské účty**, který bude shrnovat klíčové ukazatele a údaje z těchto účtů srozumitelným a přístupným způsobem pro všechny uživatele. Bude rovněž obsahovat údaje o investicích členských států do opatření na mitigaci změny klimatu. Datový portál bude provozován Komisí (prostřednictvím Eurostatu) od prosince 2024 a jednou ročně aktualizován. Bude veřejně přístupný na internetových stránkách Eurostatu.

Účelem pozměněného nařízení je poskytnout lepší informace pro Zelenou dohodu pro Evropu s cílem podpořit monitorování a hodnocení pokroku EU při plnění jejích environmentálních cílů.

Do dvou let ode dne vstupu tohoto nařízení v platnost předloží Komise zprávu ohledně kvality dostupných údajů o energetických dotacích, včetně dotací na fosilní paliva, o adaptaci na změnu klimatu a o vodě a může předložit legislativní návrh na zavedení dalších tří nových modulů týkajících se těchto otázek.

Tisková zpráva Rady s přepracovaným zněním nařízení je dostupná zde.

Nové nařízení o stavebních výrobcích přijato

Dne 5. 11. 2024 Rada EU přijala nové nařízení o stavebních výrobcích, které nahradí stávající nařízení o stavebních výrobcích (305/2011). Nyní se čeká na vyhlášení nového nařízení v Úředním věstníku.

Nařízení stanoví harmonizovaná pravidla EU pro stavební výrobky a odstraní překážky bránící jejich volnému pohybu na trhu, sníží administrativní zátěž prostřednictvím digitálních řešení a zajistí, aby stavební výrobky byly v souladu se zásadami oběhového hospodářství a novými stavebními technologiemi.

Základem nařízení je systém pro přijímání **technických norem**, které budou zaváděny formou právně závazných prováděcích aktů. S cílem řešit dlouhotrvající zpoždění v procesu normalizace a rozšířit možnosti Komise jednat v případě problému se Rada a Parlament dohodly na alternativním řešení, v jehož rámci může Komise za určitých podmínek přijmout harmonizované technické specifikace samostatně prostřednictvím prováděcích aktů.

Dále bude vytvořen systém **digitálních pasů** pro stavební výrobky podobně jako v nařízení o ekodesignu.

V oblasti **veřejných zakázek** bude Komise zmocněna ke stanovení povinných minimálních požadavků na environmentální udržitelnost prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci pro zadávání veřejných zakázek na stavební výrobky s cílem stimulovat nabídku environmentálně udržitelných výrobků a poptávku po nich. Tato pravidla se mohou vztahovat na každou zakázku, která obsahuje stavební výrobky, včetně zakázek na stavební práce.

Členské státy však budou mít možnost odchýlit se od požadavků na ochranu životního prostředí při zadávání veřejných zakázek, pokud by jejich uplatnění vedlo k nízké tržní nabídce požadovaného stavebního výrobku, pokud by neexistovala žádná vhodná nabídka a pokud by to vedlo k nepřiměřeným nákladům, které by členskému státu způsobily vynaložit více než 10 % ve srovnání se scénářem, kdy by se žádné požadavky neuplatnily.

Články nařízení týkající se vypracování technických norem budou použitelné ke dni vstupu nařízení v platnost. Všechny ostatní články, s výjimkou článku 90 o sankcích, se použijí 12 měsíců ode dne vstupu v platnost. Článek 90 se použije 24 měsíců ode dne vstupu v platnost. Celkové období přechodu ze starého právního rámce na nový však bude trvat 15 let ode dne vstupu nového nařízení v platnost (do roku 2039).

Tisková zpráva Rady je dostupná zde.

Lhůta pro podání správní žaloby podle nového stavebního zákona

Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 7. 11. 2024, č. j. 3 As 183/2024-26, potvrdil svou dřívější judikaturu (rozsudky ze dne 20. 9. 2024, č. j. 7 As 122/2024-30, a č. j. 2 As 166/2024-26) týkající se zvláštní úpravy žalobních lhůt podle § 306 zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon.

Nový stavební zákon v § 306 zavádí kratší lhůtu pro podání správní žaloby proti rozhodnutí stavebního úřadu (resp. odvolacího správního orgánu) v délce 1 měsíce. V této lhůtě přitom ale postačí podat blanketní žalobu, přičemž označit napadané výroky a doplnit žalobní body postačí ve standardní lhůtě 2 měsíců od oznámení napadeného rozhodnutí.

Podle Nejvyššího správního soudu se zvláštní úprava žalobních lhůt v novém stavebním zákoně uplatní i tehdy, pokud bylo žalobci oznámeno konečné rozhodnutí správního orgánu ve věci před účinností uvedeného ustanovení, tedy ještě za účinnosti starého stavebního zákona a obecné úpravy lhůt dle § 72 odst. 1 s. ř. s.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 11. 2024, č. j. 3 As 183/2024-26, je dostupný zde.

Rozsudek odvolacího soudu ve věci *Milieudefensie et al. v Shell*

Dne 12. 11. 2024 nizozemský Odvolací soud v Haagu rozhodl ve věci *Milieudefensie et al. v. Shell* týkající se klimatické litigace. Otázkou bylo, zda má společnost Shell zákonnou povinnost snížit své emise CO2 do roku 2030 o 45 % ve srovnání s rokem 2019. Zatímco nizozemský soud prvního stupně v roce 2021 tuto povinnost uznal, odvolací soud rozhodnutí zrušil a žalobu zamítl. Rozsudek byl v médiích někdy prezentován jako vítězství pro Shell a krok zpět v boji proti klimatické změně. Podrobnější analýzy rozhodnutí však ukazují, že jde o významný rozsudek i pro ochranu životního prostředí, protože obecně potvrzuje, že korporace mají povinnost snižovat emise CO2, byť nikoli v jakém konkrétním rozsahu.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dovodil, že Shell má obecně povinnost snižovat emise CO2 mj. na základě soukromého práva podle občanského zákoníku (*duty of care*) vykládaného ve světle práva lidských práv. Dokonce na základě principu společné, ale difierencované odpovědnosti by od společnosti Shell bylo možné očekávat více než od jiných společností, protože společnost Shell je významným hráčem na trhu s fosilními palivy již více než 100 let a dnes na tomto trhu zaujímá přední postavení. Samotné splnění veřejnoprávních povinností (např. podle předpisů upravujících EU ETS, reporting o udržitelnosti) bez dalšího neznamená úplně splnění povinností, které lze dovodit ze soukromého práva.

Odlišně od soudu prvního stupně však odvolací soud posoudil obsah (rozsah) povinností Shell podle soukromého práva.

Ve vztahu k emisím *Scope 1* a *Scope 2* (které v případě Shell představují dohromady cca 5 %) odvolací soud shledal, že společnost Shell již skutečně provádí konkrétní opatření k jejich snížení, a tedy není důvod pro ingerenci soudu.

Pokud jde o emise *Scope 3* (cca 95 %), soud na základě obsáhlého dokazování dospěl k závěru, že nelze stanovit konkrétní redukční cíl, k němuž by byla povinna konkrétně společnost Shell (ani cíl 45 %, ani jiný konkrétní cíl). Proto byla žaloba zamítnuta.

Rozsudek Odvolacího soudu v Haagu ze dne 12. 11. 2024, č. 200.302.332/01, je v nizozemštině dostupný zde.

Neoficiální překlad rozsudku do angličtiny je dostupný zde.

Podrobnější právní analýza rozsudku v angličtině je dostupná např. zde.

Dohoda o změně klimatu, obchodu a udržitelnosti (ACCTS)

Dne 15. 11. 2024 podepsaly čtyři státy – Kostarika, Island, Švýcarsko a Nový Zéland – unikátní a průkopnickou **Dohodu o změně klimatu, obchodu a udržitelnosti** (*Agreement on Climate Change, Trade and Sustainability*, *ACCTS*).

ACCTS je první právně závaznou obchodní dohodou mezi Kostarikou, Islandem, Švýcarskem a Novým Zélandem, která sleduje především cíle environmentální politiky. Dohodnutá ustanovení využívají nástroje obchodní politiky na podporu přechodu k nízkoemisním, klimaticky odolným a udržitelným ekonomikám. Dohoda staví na stávajícím mezinárodním obchodním právu WTO a rozšiřuje je. Má sehrát průkopnickou roli a postupně rozšířit svůj dosah prostřednictvím přistoupení dalších stran.

Liberalizace obchodu s ekologickým zbožím a službami: Liberalizace a zvýšená právní jistota dohodnutá prostřednictvím ACCTS má posílit mezinárodní hodnotové řetězce pro zboží a služby šetrné k životnímu prostředí. Dohoda se vztahuje na více než 300 ekologických produktů a více než 100 ekologických služeb, jichž se má liberalizace týkat. Mimo jiné zavazuje strany k odstranění cel a jiných obchodních překážek pro toto zboží a služby. Dovoz ze všech členských států WTO bude těžit z liberalizace založené na zásadě nejvyšších výhod.

Reforma dotací na fosilní paliva: ACCTS je první mezinárodní dohodou, která definuje škodlivé dotace (*harmful subsidies*) na fosilní paliva. Na základě toho nebudou povoleny dotace na uhlí nebo těžbu ropy a plynu. Zavádění nových

dotací na fosilní paliva bude obecně zakázáno a nebude povoleno žádné rozšiřování stávajících povolených opatření.

Nezávazné pokyny pro dobrovolné ekoznačení: S 13 nezávaznými pokyny poskytuje ACCTS všem zúčastněným stranám, které vyvíjejí nebo používají dobrovolné ekoznačení, podporu pro předcházení nepravdivým informacím, zbytečným obchodním překážkám a nákladům na implementaci. Ekoznačení pomáhá spotřebitelům lépe rozlišit produkty na základě jejich environmentální výkonnosti a zároveň umožňuje výrobcům zdůraznit ekologickou přidanou hodnotu jejich produktů na trhu.

Podrobnější informace včetně úplného znění Dohody jsou dostupné například na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí a obchodu Nového Zélandu.

Národní přírodní rezervace Lanžhotské pralesy a národní přírodní památka Soutok

S účinností od 1. ledna 2025 byla vyhláškou č. 331/2024 Sb. vyhlášena národní přírodní rezervace Lanžhotské pralesy a vyhláškou č. 332/2024 Sb. národní přírodní památka Soutok. Území nacházející se na Břeclavsku při soutoku Dyje s Moravou je unikátní i v evropském měřítku. Jedná se o jednu z biologicky nejrozmanitějších oblastí u nás, která je domovem mnoha cenných druhů živočichů a rostlin. Proto se jí také někdy přezdívá Moravská Amazonie. Uvedené vyhlášky také stanovují bližší ochranné podmínky těchto unikátních zvláště chráněných území.

Souběžně s tím se vyhláškou č. 333/2024 Sb. ruší původní zřizovací (vyhlašovací) dokumentace několika zvláště chráněných území z doby před přijetím zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Důvodem je, že v souvislosti s vyhlašováním zvláště chráněných území v roce 2023 a nyní v roce 2024 došlo k určitým překryvům s dřívější zřizovací dokumentací (jak z hlediska vymezení hranic, tak z hlediska ochranného režimu). Cílem vyhlášky tak je zvýšit právní jistotu ohledně platného právního stavu.

Vyhláška č. 331/2024 Sb., o vyhlášení národní přírodní rezervace Lanžhotské pralesy a stanovení jejích bližších ochranných podmínek, je dostupná zde.

Vyhláška č. 332/2024 Sb., o vyhlášení národní přírodní památky Soutok a stanovení jejích bližších ochranných podmínek, je dostupná zde.

Vyhláška č. 333/2024 Sb., o změně a zrušení některých právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území, je dostupná zde.

Evropská komise zahájila řízení proti Česku a 12 dalším členským státům pro nepředložení energeticko-klimatického plánu

Evropská komise se rozhodla zahájit řízení o nesplnění povinnosti zasláním výzvy Belgii (INFR(2024)2252), Bulharsku (INFR(2024)2253), Česku (INFR(2024) 2255), Estonsku (INFR(2024)2257), Řecku (INFR(2024)2258), Chorvatsku (INFR(2024)2256), Kypru (INFR(2024)2254), Maltě (INFR(2024)2259), Rakousku (INFR(2024)2251) Polsku (INFR(2024)2260), Portugalsku (INFR(2024)2261), Slovinsku (INFR(2024)2263) a Slovensku (INFR(2024)2262), protože nepředložily své konečné aktualizované vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu v souladu s nařízením o správě energetické unie a opatřeních v oblasti klimatu.

Konečné aktualizované vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu jsou klíčovými nástroji k zajištění toho, aby členské státy stanovily konkrétní harmonogram pro dosažení cílů EU mimo jiné v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti. Jsou rovněž klíčové pro to, aby Evropská komise posoudila, jak členské státy společně plní cíle EU v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030.

Podle čl. 14 odst. 2 nařízení o správě měly všechny členské státy předložit své konečné aktualizované vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu do 30. června 2024. Komise dosud obdržela 14 konečných plánů. Po rozsáhlých výměnách v návaznosti na předložení návrhů plánů a přijetí doporučení Komise členským státům těchto třináct členských států dosud nepředložilo konečné aktualizované vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu. Komise se domnívá, že porušují své povinnosti vyplývající z nařízení o správě, a proto zasílá výzvy. Neobdrží-li Komise uspokojivou odpověď, může se rozhodnout vydat odůvodněné stanovisko.

Vláda ČR měla konečnou verzi národního klimaticko-energetického plán spolu s dalšími dokumenty, jako jsou aktualizované Státní energetická koncepce a Politika ochrany klimatu, projednat už v létě, nakonec je však odložila.

Tisková zpráva Evropské komise je dostupná zde.

Nařízení pro certifikaci trvalého pohlcování uhlíku, uhlíkového zemědělství a ukládání uhlíku do produktů

Rada dne 19. 11. 2024 schválila nařízení, jímž se zřizuje první celounijní rámec pro certifikaci činností trvalého pohlcování uhlíku, uhlíkového zemědělství a ukládání uhlíku do produktů. Tento dobrovolný rámec má usnadnit a podnítit vysoce kvalitní činnosti v oblasti pohlcování uhlíku a snižování emisí z půdy v EU jako doplněk k udržitelnému snižování emisí.

Nařízení bude prvním krokem k zavedení komplexního **rámce pro certifikaci** pohlcování uhlíku a snižování emisí z půdy do právních předpisů EU. Má pomoci EU dosáhnout jejího cíle klimatické neutrality do roku 2050.

Nařízení se vztahuje na tyto činnosti v celé EU:

- **trvalé pohlcování uhlíku**, s jehož pomocí se zachycuje a ukládá atmosférický nebo biogenní uhlík na dobu několika staletí (např. bioenergie se zachycováním a ukládáním uhlíku, nebo přímé zachycování a ukládání uhlíku ze vzduchu),
- **činnosti ukládání uhlíku, při nichž se zachycuje a ukládá uhlík do produktů s dlouhou životností na dobu alespoň 35 let** (např. stavební výrobky na bázi dřeva),
- činnosti **uhlíkového zemědělství**, s jejichž pomocí se zvyšuje míra sekvestrace a ukládání uhlíku v lesích a v půdě, nebo se snižují emise skleníkových plynů z půdy, které se provádějí po dobu nejméně pěti let (např. opětovné zalesňování, obnova rašelinišť či mokřadů, lepší používání hnojiv apod.).

Aby mohly být činnosti pohlcování uhlíku certifikovány, budou muset splňovat čtyři zastřešující kritéria:

- musí zajistit **kvantifikovaný** přínos čistých pohlcení uhlíku nebo čistého snížení emisí z půdy,
- musí být **doplňkové**, což znamená, že přesahují rámec zákonných požadavků na úrovni jednotlivých provozovatelů a k tomu, aby se staly finančně životaschopnými, potřebují motivační účinek certifikace,
- jejich cílem musí být zajištění **dlouhodobého ukládání** uhlíku a zároveň minimalizace rizika uvolňování uhlíku,
- neměly by významně poškozovat životní prostředí a měly by umožňovat vedlejší přínosy pro cíle **udržitelnosti**.

Nadto budou činnosti způsobilé pro certifikaci muset být **nezávisle ověřovány** certifikačními orgány třetích stran.

Pro provozovatele budou zavedeny systémy certifikace k prokázání souladu s nařízením. Ty budou podléhat transparentním pravidlům pro monitorování, ověřování a vykazování s cílem podpořit důvěru v systém a zajistit ekologickou vyváženost. Pro provozovatele budou rovněž zavedeny mechanismy odpovědnosti s cílem řešit případy uvolnění zachyceného uhlíku zpět do ovzduší.

Čtyři roky po vstupu nařízení v platnost Komise zřídí elektronický registr pro celou EU k zajištění transparentnosti a plné sledovatelnosti tzv. **certifikovaných jednotek**, které budou vydávány jako potvrzení přínosu čistých pohlcení uhlíku prostřednictvím certifikovaných činností pohlcování uhlíku a snižování emisí z půdy.

Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2024/3012 ze dne 27. listopadu 2024, kterým se zřizuje rámec Unie pro certifikaci trvalého pohlcování uhlíku, uhlíkového zemědělství a ukládání uhlíku do produktů je dostupné zde.

Tisková zpráva Rady je dostupná zde.

Nové nařízení pro ESG rating

Rada EU dne 19. 11. 2024 přijala nové nařízení o činnostech v oblasti environmentálního, sociálního a správního (ESG) ratingu. Cílem nových pravidel je zvýšit soudržnost, transparentnost a srovnatelnost ratingových činností v EU, aby se posílila důvěra investorů v udržitelné finanční produkty.

Ratingy ESG poskytují stanovisko k profilu společnosti nebo finančního nástroje z hlediska udržitelnosti, a to posouzením jejich dopadu na společnost a životní prostředí a jejich expozice vůči rizikům v oblasti udržitelnosti.

Mají stále významnější dopad na fungování kapitálových trhů a na důvěru investorů v udržitelné investiční produkty.

Cílem nových pravidel je posílit spolehlivost a srovnatelnost ratingů ESG zlepšením transparentnosti a integrity činností, které poskytovatelé ratingů ESG provádějí, a předcházením potenciálnímu střetu zájmu.

Poskytovatelé ratingů ESG usazení v Unii budou muset mít konkrétně **povolení k činnosti a budou podléhat dohledu** Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA). Rovněž budou muset **splňovat požadavky na transparentnost**, zejména

pokud jde o jejich metodiku a zdroje informací. Pokud budou chtít poskytovatelé ratingů ESG usazení mimo Unii působit v Unii, bude muset jejich ratingy ESG **přejímat** poskytovatel ratingů ESG s povolením v EU, nebo budou muset být **uznáni** na základě kvantitativního kritéria nebo zařazeni do registru poskytovatelů ratingů ESG v EU na základě **rozhodnutí o rovnocennosti**. Nařízení zavádí jako zásadu oddělení podnikatelských a jiných činností s cílem předcházet **střetům zájmů**.

Tisková zpráva Rady včetně textu nařízení je dostupná zde.

Klimatická konference COP29 v Baku

Ve dnech 11. až 22. 11. 2024 se v Baku v Ázerbájdžánu konala již 29. konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu. Výsledky konference byly hodnoceny velmi kriticky nejen občanským sektorem včetně nevládních organizací, ale také některými státy. Nejvýznamnější závěry konference jsou následující:

- Byl přijat **nový kolektivní kvantifikovaný cíl v oblasti klimatických financí** (*New Collective Quantified Goal on Climate Finance, NCQG*). Ztrojnásobí se financování rozvojových zemí z dosavadního cíle 100 miliard dolarů ročně na 300 miliard dolarů ročně do roku 2035. Všichni aktéři budou dále spolupracovat na navýšení finančních prostředků pro rozvojové země z veřejných i soukromých zdrojů na částku 1,3 bilionu dolarů ročně do roku 2035.
- Byla přijata potřebná rozhodnutí pro uvedení v život **Fondu pro ztráty a škodu** (*Loss and Damage Fund*), z něhož budou moci čerpat finance zejména rozvojové státy. Příspěvky do něj jsou dobrovolné.
- Po téměř deseti letech práce se smluvní strany dohodly na podobě fungování **trhů s uhlíkem** podle článku 6 Pařížské dohody, čímž se podpoří fungování uhlíkových kreditů a mezinárodní investice do projektů souvisejících se změnou klimatu.

Celkem 13 smluvních stran na konferenci představilo své první **dvouleté zprávy** (*Biennial Transparency Reports, BTR*), které mají všechny smluvní strany povinnost předložit k přezkumu do konce roku 2024.

V příštím roce budou muset všechny smluvní strany Pařížské dohody také předložit své aktualizované vnitrostátně určené příspěvky (*Nationally Determined Contributions, NDCs*).

Texty rozhodnutí přijatých konferencí smluvních stran jsou dostupné zde.

Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost ve věci klimatické žaloby

Nejvyšší správní soud dne 26. 11. 2024 vydal rozsudek týkající se tzv. klimatické žaloby. Tu podaly zapsaný spolek Klimatická žaloba ČR, obec Svatý Jan pod Skalou, Česká společnost ornitologická – Jihomoravská pobočka a čtyři fyzické osoby (dále žalobci), a to proti vládě a čtyřem ministerstvům (životního prostředí, průmyslu a obchodu, zemědělství a dopravy). Před Nejvyšším správním soudem se někteří z žalobců pokoušeli zvrátit zamítnutí žaloby Městským soudem v Praze. **Předmětem kasační stížnosti přitom již nebyla otázka pasivní legitimace vlády ani otázka dostatečnosti adaptačních opatření**, protože ty byly vyřešeny dříve. Nejvyšší správní soud kasační stížnost nyní zamítl.

Jde už o druhé rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v této věci.

Městský soud nejprve prvním rozsudkem v červnu 2022 žalobě částečně vyhověl. Odmítl žalobu vůči vládě, ovšem vůči čtyřem žalovaným ministerstvům konstatoval, že nestanovení konkrétních opatření vedoucích ke snížení emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030 ve srovnání s úrovní v roce 1990 (tzv. mitigační opatření) představuje nezákonný zásah. Zakázal proto žalovaným ministerstvům v tomto porušování práv žalobců pokračovat. Městský soud vyšel z toho, že Evropská unie přijala v roce 2020 v rámci tzv. Pařížské dohody kolektivní závazek snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 o 55 % ve srovnání s úrovní v roce 1990, a ten nebyl v době jeho tehdejšího rozhodování (tedy v červnu 2022) promítnut do povinností jednotlivých členských států. **Kasační stížnost proti tomuto prvnímu rozsudku** podala jak všechna žalovaná ministerstva, tak někteří ze žalobců. **Nejvyšší správní soud kasační stížnosti žalovaných ministerstev v únoru 2023 vyhověl a vyhovující výroky rozsudku Městského soudu v Praze zrušil** (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 2. 2023, č. j. 9 As 116/2022–166). Postupoval tak, protože v mezinárodním, unijním ani vnitrostátním právu nenalezl oporu pro závěr městského soudu, že české orgány veřejné moci měly již v té době jasně stanovenou povinnost činit uvedená opatření. Konstatoval, že přístup prosazovaný v rozsudku Městského soudu v Praze by vedl k tomu, že by se kolektivní závazek Evropské unie a jejích členů změnil v individuální závazky členských států a Evropské unie stanovené v jednotné výši 55 %. Tím by byla popřena jeho kolektivní povaha. Smyslem kolektivního závazku přitom je, že se členské státy EU mohou na unijní úrovni dohodnout, jak jej společnými silami naplní.

V dalším řízení před Městským soudem v Praze žalobci na základě odborných posudků žádali, aby soud konstatoval nezákonnost zásahu spočívajícího v tom, že žalovaná ministerstva nečiní kroky vedoucí k tomu, aby do roku 2030 došlo ke snížení emisí skleníkových plynů produkovaných ČR o 81 %, 84 % nebo 89,76 % (v závislosti na výsledcích různých posudků) ve srovnání s úrovní v roce 1990 nebo o úroveň, která by vyplynula z posudku zadaného samotným soudem. **Městský soud, vázán závěry předchozího rozsudku Nejvyššího správního soudu, tentokrát zásahovou žalobu zamítl (rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2023, č. j. 14 A 101/2021–445). Zamítavý rozsudek napadlo pět z výše uvedených žalobců kasační stížností.** Nejvyšší správní soud nejprve řízení o kasační stížnosti přerušil až do vydání rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, protože považoval názor tohoto soudu za důležitý. Poté dal účastníkům řízení o klimatické žalobě příležitost se k němu vyjádřit.

Nejvyšší správní soud se v rozhodování cítí vázán posunem právních závěrů velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva, které jsou obsaženy zejména v rozsudku *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz a další proti Švýcarsku* ze dne 9. 4. 2024, stížnost č. 53600/20. Nejvyšší správní soud zohlednil nově formulované požadavky Evropského soudu pro lidská práva a provedl test dostatečnosti mitigačních postupů (opatření, směřujících ke snižování emisí skleníkových plynů) k naplnění práva na soukromý život. Současně však shledal, že se projednávaná klimatická žaloba od rozhodnutí *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz a další proti Švýcarsku* odlišuje tím, že Švýcarsko není členským státem EU. Při posuzování právního rámce ČR je proto nutné zohlednit nejen vnitrostátní, ale i unijní právní předpisy a mechanismy kontroly. Ty se oproti únoru 2023, kdy NSS rozhodoval poprvé, výrazně zpřesnily. Kolektivní závazek EU snížit emise skleníkových plynů do roku 2030 o 55 % ve srovnání s úrovní v roce 1990 byl v mezičase promítnut jak do sekundárního práva EU (tzv. balíček *Fit for 55*), tak do povinností jednotlivých členských států včetně ČR. Ani se zohledněním závěrů nové judikatury ESLP NSS nenašel v právním řádu (vnitrostátním, unijním ani mezinárodním) povinnost ČR snížit emise skleníkových plynů o více než 80 %, jak požadovali žalobci. **Shodl se proto s městským soudem, že nebylo namístě vyhovět jejich zásahové žalobě tvrdící takto vymezenou nezákonnost a kasační stížnost zamítl.**

V bodě 111 rozsudku k tomu vysvětlil: *„Ani rozsudek Verein KlimaSeniorinnen Schweiz a v něm vyjádřené povinnosti plynoucí z čl. 8 EÚLP a jdoucí nad rámec povinností vyplývajících z práva EU však nijak nepotvrzují správnost modelu prosazovaného stěžovateli, tedy že ‚spravedlivý podíl' ČR na globálním snižování emisí skleníkových plynů je třeba určit individualizovaným rozpočítáním zbývajícího globálního uhlíkového rozpočtu mezi všechny jednotlivé státy světa (podle různých metod prosazovaných stěžovateli). Takový přístup, vnímající ČR*

jen jako jeden stát světa a nijak nezohledňující kolektivní povahu EU NDC, by zcela popíral rozhodnutí EU bojovat proti změně klimatu společně ve smyslu čl. 4 odst. 16 až 18 Pařížské dohody.“

Nejvyšší správní soud se nicméně ztotožnil se žalobci v tom, *„že povinnosti orgánů veřejné moci ČR plynoucí v oblasti boje proti změně klimatu z čl. 8 EÚLP nekončí splněním požadavků plynoucích z Pařížské dohody, tak jak jsou akceptovány ze strany EU a jejích členských států v EU NDC 2020.* (…) *V souladu s rozsudkem Verein KlimaSeniorinnen Schweiz mají orgány veřejné moci ČR na základě čl. 8 EÚLP nad rámec povinností plynoucích z Pařížské dohody a práva EU dva druhy obecných povinností. Zaprvé povinnost reagovat na vnitrostátní specifika v oblasti adaptace na změny klimatu* (…) *i v oblasti mitigace změny klimatu (například z důvodů specifických vnitrostátních prohřešků a deficitů, jakým je v případě ČR trvající výroba elektrické energie z uhlí, k jejímuž ukončení nejpozději do roku 2033 se vláda zavazuje podle vyjádření MŽP…). Zadruhé pak povinnost vyvinout i nad rámec závazků plynoucích z práva EU maximální úsilí ke snížení emisí skleníkových plynů v závislosti na objektivních vnitrostátních možnostech“* (body 108 a 109 rozsudku NSS).

V posuzování NSS vzal na vědomí i letos projednávané programové vládní dokumenty, které mají tyto povinnosti v oblasti boje proti změně klimatu naplnit, zejména návrh aktualizace Politiky ochrany klimatu v ČR. Soudci konstatovali, že *„předložení těchto programových dokumentů sice vyvrací podezření, že by žalovaní ‚nic nedělali‘. Na druhé straně však nelze přehlédnout ani skutečnost, že jde o dokumenty, které jsou stále pouze projednávané, a nikoli přijaté. Stěžovatelé navíc upozorňují, že během tohoto stále se protahujícího projednávání na vládní úrovni žalovaní slevují z některých původních ambicióznějších cílů, na které MŽP poukazovalo ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ještě v únoru 2024“* (bod 138 rozsudku).

NSS tedy uzavřel, že *„na jedné straně nezpochybňuje samotný zamítavý výrok rozsudku městského soudu ve vztahu k ambiciózním alternativním petitům v žalobě proti nezákonnému zásahu, na straně druhé se sami žalovaní dostávají uvedenými prodlevami a případným snižováním ambicí v boji proti změně klimatu na samou hranu zákonnosti.“*

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2024, č. j. 9 As 264/2023–128, je dostupný zde.

Donald Trump a Pařížská dohoda

Americký profesor mezinárodního práva a první zvláštní zpravodaj OSN pro lidská práva a životní prostředí, **John H. Knox**, velmi trefně komentoval prohlášení amerického prezidenta Donalda Trumpa k Pařížské dohodě. Níže uvádíme celé stanovisko Prof. Knoxe z Listu amerických profesorů environmentálního práva:

Překlad:

Vím, že to ani nestojí za zmínku, ale téměř každé jednotlivé prohlášení ve dvou odstavcích tohoto sloupku o Pařížské dohodě je nesprávné, počínaje prohlášením, že u všech závazných mezinárodních smluv je vyžadován souhlas Senátu.

Jsem si jistý, že každý na tomto seznamu ví, že Pařížská dohoda ve skutečnosti neobsahuje konkrétní závazky ke snižování uhlíku. Když Trumpova administrativa znovu odstoupí od dohody, což nepochybně udělá, bude vystoupení primárně „pro efekt", ať už mu předchází projednání v Senátu či nikoli. Odstoupení „neobnoví americkou kontrolu nad národní energetickou politikou", *protože USA se této kontroly nikdy nevzdaly, a* „neodstraní mnoho důvodů pro agresivní snižování emisí USA", *protože tyto důvody nejsou založeny na Pařížské dohodě, ale na faktech o změně klimatu, kterým jsou lhostejné pocity dotčenosti Paula Tice, Donalda Trumpa nebo kohokoli jiného.*

Zkopíroval jsem dva odstavce o Pařížské dohodě níže, pro případ, že by si je někdo chtěl přečíst, aniž by klikal na celý sloupek.

S pozdravem

John

Originál:

I know that this is hardly worth even pointing out, but pretty much every single statement in this column's two paragraphs on the Paris Agreement is incorrect, starting with the statement that Senate consent is required for all binding international treaties.

As I'm sure everyone on this listserv knows, the Paris Agreement doesn't really include binding specific obligations with respect to carbon reductions anyway. When the Trump Administration withdraws again from the agreement, which it no doubt will, the withdrawal will be primarily performative, whether or not it is preceded by Senate consideration. Withdrawal won't "restore American

control over national energy policy" *because the US never gave up that control, and it won't* "remove much of the justification for aggressive U.S. emissions reductions" *because that justification is based not on Paris but on the facts of climate change, which could not possibly care less about the aggrieved feelings of Paul Tice, Donald Trump, or anyone else.*

I've copied the two paragraphs on Paris below, in case anyone else would like to read them without clicking on the entire column.

Cheers,

John

John H. Knox
Henry C. Lauerman Professor of International Law
Wake Forest University School of Law
1834 Wake Forest Road
Winston-Salem, NC 27109

Prof. Cajthaml na téma plastů

Prof. RNDr. Tomáš Cajthaml, Ph.D., DSc., ředitel Ústavu pro životní prostředí Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, byl dne 30. 11. 2024 hostem pořadu Hyde Park Civilizace, kde obsáhle hovořil na téma plastů.

Záznam pořadu Hyde Park Civilizace ze dne 30. 11. 2024 je dostupný zde.

Přijetí mezinárodní úmluvy o plastech se zatím odkládá

Ve dnech 25. 11. až 1. 12. 2024 se v korejském Pusanu konalo páté zasedání výboru pověřeného vytvořením mezinárodní úmluvy zaměřené na boj proti znečištění plasty, včetně znečištění mořského prostředí (*Intergovernmental Negotiating Committee on Plastic Pollution*). Jednání se zúčastnili mj. zástupci více než 170 členských států OSN. Za Českou republiku byli přítomni zástupci Ministerstva životního prostředí, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva financí.

Přestože jednání probíhala velmi intenzivně, nepodařilo se dosáhnout konsenzu ohledně kompromisního návrhu úmluvy. Stejně jako v minulosti jednání komplikovala především opozice některých států, zejména hlavních světových

vývozců ropy a největších producentů plastů, kteří tvoří koalici známou jako *Like-Minded Coalition*. Neshody se týkaly klíčových témat jako je regulace chemických látek v plastech, omezení jednorázových plastových výrobků, závazná pravidla pro design produktů, financování budoucí smlouvy a kontroverzní otázka stanovení limitů na celosvětovou produkci plastů.

Státy se dohodly pouze na prodloužení mandátu výboru a svolání dalšího zasedání. Přesné datum zatím nebylo určeno.

Tisková zpráva Ministerstva životního prostředí je dostupná zde.

Společenská rubrika

90 let od narození doc. Mezřického

Dne 11. 11. 2024 uběhlo přesně 90 let od narození **doc. JUDr. Václava Mezřického**, který byl významným českým ekopolitikem a právníkem. Působil původně jako odborný pracovník Ústavu státu a práva ČSAV a dále postupně jako první náměstek prvního ministra ŽP RNDr. Bedřicha Moldana, CSc., a poté od roku 1992 do roku 2003 jako vedoucí Katedry práva životního prostředí PF UK v Praze. V závěru své profesní kariéry pak byl i generálním tajemníkem Ústavního soudu ČR v Brně. Jeho zřejmě nejvýznamnější a nejrozsáhlejším pojednáním byla jeho habilitační práce na téma „Teorie a praxe ekologické politiky“, kterou obhájil v roce 1973 a která se dochovala zřejmě v jediném exempláři v Archivu Univerzity Karlovy v Praze. Kdo jste ho znali – vzpomeňte.

Informace o jeho životě a činnosti jsou dostupné např. stránkách Paměti národa.

Zdroj fotografie: Paměť národa

Habilitace doc. Hanáka

Ke dni 1. 11. 2024 byl náš člen **JUDr. Jakub Hanák, Ph.D. et Ph.D.** z PF MU Brno, který přednesl svou habilitační přednášku na téma institutu vyvlastnění v ochraně životního prostředí, jmenován docentem pro obor práva životního prostředí JM rektorkou UK prof. MUDr. Milenou Králíčkovou, Ph.D. BLAHOPŘEJEME!

Nejlepší výukové pracoviště podle hodnocení studentů

Dne 20. 11. 2024 se na půdě Právnické fakultě Univerzity Karlovy konal další ročník **Noci fakulty**.

V rámci toho také proběhlo každoroční předávání cen děkana. **Katedře práva životního prostředí PF UK** byla na základě výsledku studentské ankety udělena cena za výbornou vzdělávací činnost na fakultě pro rok 2024 v kategorii cena pro nejlepší výukové pracoviště.

250 let od zavedení povinné školní docházky

Připomeňme si, že dne 6. prosince 1774 zavedla i na našem území tehdejší rakouská panovnice Marie Terezie **všeobecnou povinnou školní docházku**. Je tomu tedy přesně **250 let**, kdy se všechny děti bez rozdílu musí alespoň v základních věcech vzdělávat. Kéž by takových triviálních aktů s ohromným pozitivním dopadem i v dnešní době přibývalo.

Literatura

Dobré životní podmínky hospodářských zvířat v právu Evropské unie

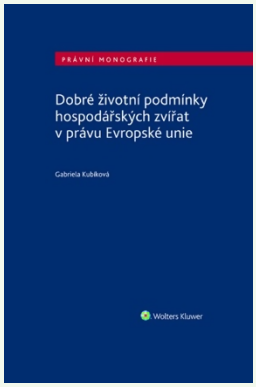

KUBÍKOVÁ, Gabriela. *Dobré životní podmínky hospodářských zvířat v právu Evropské unie*. Praha: Wolters Kluwer, 2024.

Členka naší Společnosti, JUDr. Gabriela Kubíková, Ph.D., publikovala v nakladatelství Wolters Kluwer monografii věnovanou problematice dobrých životních podmínek hospodářských zvířat. Text vychází z její disertační práce.

Publikace „Dobré životní podmínky hospodářských zvířat“ průkopnicky mapuje právní ochranu zvířat v rámci EU. Autorka využívá své zkušenosti z Bruselu k rozboru této komplexní problematiky.

Kniha se věnuje nejen otázkám chovu, přepravy a usmrcování hospodářských zvířat, ale také problematickým aspektům jako jsou intenzivní chovy. Autorka zkoumá vliv unijní legislativy na národní právo, přičemž zdůrazňuje potřebu silnější ochrany zvířat. Publikace obsahuje i návrhy *de lege ferenda* pro zlepšení současné právní situace, a to s důrazem na udržitelnost a etiku.

Autorka, která působila v institucích EU, zajišťuje odborný a autentický pohled na dané tématiky. Dílo je zasvěceným průvodcem pro všechny, kdo se zajímají o moderní přístupy k ochraně zvířat.

Více informací včetně obsahu a ukázky naleznete na stránkách nakladatelství.

Vliv vlastnického práva na životní prostředí a lidské zdraví v éře klimatické změny

DAMOHORSKÝ, Milan – STEJSKAL, Vojtěch – TOMOSZKOVÁ, Veronika (eds.). *Vliv vlastnického práva na životní prostředí a lidské zdraví v éře klimatické změny.* Beroun: Nakladatelství Eva Rozkotová, 2024.

Ve dnech 19. až 21. června 2024 se ve Výcvikovém středisku Univerzity Karlovy v Peci pod Sněžkou uskutečnil další ročník doktorandské vědecké konference, kterou uspořádala Katedra práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy za finanční podpory Rektorátu Univerzity Karlovy v rámci grantového projektu SVV 260624/2023. Prezentovaný sborník je výstupem z této konference.

Konferenční sborník obsahuje následující příspěvky:

- JUDr. Jakub Straka (PF UK): Vlastnické právo v kontextu poměřování veřejných a soukromých zájmů
- Mgr. Karel Huneš (PF UPOL): Odpovědnost vlastníka při veřejném užívání přírodních statků
- JUDr. Jana Sehnalová (PF UK): Pozemkové vlastnictví pro(ti) myslivost(i)?
- JUDr. Klára Djemel (PF UK): Dobrovolné nástroje ochrany životního prostředí přijímané vlastníky
- Mgr. Markéta Gregorová (PF UK): Vývoj mezinárodního práva sdílení podzemních vod státy ve světle klimatické změny
- Mgr. Kristýna Králová a Mgr. Barbora Pospíšilíková (PF MUNI): Nepovolená stavba z pohledu ochrany vybraných složek životního prostředí
- JUDr. Jakub Kanický (PF UK): Okolnosti zavádění zálohového systému pro plastové a kovové nápojové obaly v České republice
- Mgr. Václav Brabec (PF UK): Potřebuje Česká republika zákon o veřejné hydrometeorologické službě?
- JUDr. Piero Orlandin, LL.M. (PF UK): Dopady změny klimatu a odpovědnost států za porušení lidskoprávních závazků – vývoj a budoucí trendy

Zájemci mohou tento tištěný konferenční sborník získat na požádání zdarma na sekretariátu Katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze (sekretářka Mgr. Eva Slavíčková – slavicke@prf.cuni.cz).

Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí: Komentář

DVOŘÁK, Libor. *Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2024.

Aktualizované třetí vydání komentáře se věnuje důležitým změnám v posuzování vlivů na životní prostředí (proces EIA a SEA) podle zákona č. 100/2001 Sb. a reflektuje i aktuální judikaturu.

Publikace se zabývá důležitými úpravami v procesu posuzování vlivů na životní prostředí, zejména ve spojení s novým stavebním zákonem a jednotným environmentálním stanoviskem. Detailně rozebírá témata jako společný proces EIA a JES, nové formy veřejného projednání nebo omezení prodlužování stanovisek.

Autor JUDr. Libor Dvořák, Ph.D., člen naší Společnosti, využívá své dlouholeté zkušenosti na pozici odborníka na legislativu práva životního prostředí a poskytuje čtenářům aktuální judikaturu i praktické poznatky.

Publikace je určena všem, kteří se zabývají právem životního prostředí ve spojení se stavebním právem, a to jak ve státní sféře, tak v soukromé.

Právní stav publikace je k 30. 6. 2024.

Více informací včetně obsahu a ukázky naleznete na stránkách nakladatelství.

Život ptáků

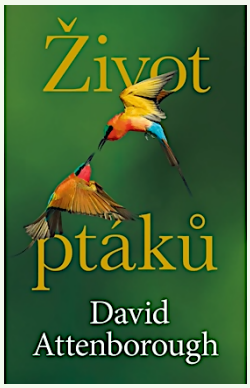

ATTENBOROUGH, David. *Život ptáků*. Praha: Práh, 2024.

„Tato úžasná kniha živě popisuje krásu ptáků a jejich neobyčejně pestré chování.“ (Neil Chalmers, bývalý ředitel londýnského Přírodopisného muzea)

Ptáci představují nejrozšířenější třídu velkých zvířat, obývají všechny kontinenty i oceány a svou rozmanitostí a pestrobarevností nás nepřestávají fascinovat. Od okamžiku, kdy se před 150 miliony lety objevili, se u nich vyvinula úchvatná škála řešení všemožných problémů a nade vše vynikají schopností létat. Jejich životy jsou díky tomu stejně zajímavé jako jejich vzhled.

Život ptáků se stal klasickým dílem popisujícím okouzlující ptačí svět. Nové vydání je doplněno o nejaktuálnější poznatky, a tvoří tak vynikající úvod do ptačí problematiky. Napomáhá k pochopení toho, jak se ptáci chovají a co je k tomu vede, a odhaluje zásadní fáze v ptačím životě i nesnáze, se kterými se musí ptáci vypořádat. Prozkoumává učení se létat, hledání potravy, komunikaci, páření a péči o hnízda, vejce a mláďata, migraci, boj s nebezpečím i přežívání v tvrdých podmínkách.

David Attenborough nám v *Životě ptáků* ukazuje, o kolik se ochuzujeme, když se na ptáky pouze díváme a nepátráme po tom, co dělají a proč.

Více informací naleznete na stránkách nakladatelství.

Činnost Společnosti

Stanoviska Společnosti k návrhům právních předpisů

Společnost z pozice připomínkového místa uplatnila stanovisko k návrhu nařízení vlády, kterým se vymezuje Ptačí oblast Západní Krušné hory:

- stanovisko č. 4/2024 k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady;
- stanovisko č. 5/2024 k návrhu vyhlášky o stanovení podmínek, při jejichž splnění přestává být kapalné a plynné palivo z odpadu odpadem;
- stanovisko č. 6/2024 k návrhu vyhlášky, kterou se provádí některá ustanovení zákona o veřejné hydrometeorologické službě.

Přijímání dalších členů

Česká společnost pro právo životního prostředí je otevřena přijímání nových členů.

Členem Společnosti se podle stanov může stát fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, je plně svéprávná a bezúhonná, má vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva získané studiem na vysoké škole v České republice (splnění této podmínky lze prominout) a vykonává činnost přímo nebo nepřímo související s právem životního prostředí.

Získávání nových členů je více než žádoucí. Čím více nás bude, tím více činnosti bude naše Společnost moci vyvíjet. Prosíme pomáhejte nám nacházet nové zájemce o právo životního prostředí a ekologii. Děkujeme.

Členská přihláška je dostupná zde. Vyplněnou přihlášku lze zaslat e-mailem k rukám předsedy Společnosti, Prof. Damohorského (damohors@prf.cuni.cz).

Tento Zpravodaj je informačním listem České společnosti pro právo životního prostředí pro její členy a sympatizanty.

Vydavatel:
Česká společnost pro právo životního prostředí,
IČO: 708 50 321,
se sídlem náměstí Curieových 901/7, Staré Město, 110 00 Praha 1,
zapsaná ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 11036.

Toto číslo připravili:
» Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.,
» JUDr. Jakub Kanický.

Příspěvky, informace, zprávy a sdělení jsou vítány. Kontaktní adresa: damohors@prf.cuni.cz.

Uzávěrka dalšího čísla: 28. 2. 2025